

Täysistunto

Tiistai 26.11.2024 klo 14.02—19.56

11. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi koulumatkatukilain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 177/2024 vp

Valiokunnan mietintö SiVM 7/2024 vp

Toinen käsittely

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Toiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 11. asia. Nyt voidaan hyväksyä tai hylätä lakiehdotus, jonka sisällöstä päätettiin ensimmäisessä käsittelyssä. — Keskustelua. Edustaja Strandman poissa. — Edustaja Siponen.

Keskustelu

16.49 **Markku Siponen kesk:** Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Hallituksen esitys koulumatkatukilaista rajaa koulumatkatuen koskemaan vain maksuttomaan koulutukseen oikeutettuja opiskelijoita. Myönteistä on, että koulumatkatuki säilytetään kaikilla oppivelvollisuuden piirissä olevilla opiskelijoilla. Tuen lakkauttaminen kuitenkin lisää riskiä, että muiden kuin maksuttomaan koulutukseen osallistuvien opiskelijoiden yhdenvertaisuus ja mahdollisuus opiskella heikkenevät. Koulutuksen saavutettavuus heikkenee erityisesti alueilla, joilla ihmisten koulutustaso on jo nyt keskimäärin matalampi. Hallitus hakee esityksellään kahdeksan miljoonan euron säästöjä — tavoiteltu nettosäästö on pieni suhteessa esityksen arvioituihin vaikutuksiin sekä eriarvoistumisen riskeihin ja niistä seuraaviin kustannuksiin.

Arvoisa puhemies! Esitys koskee noin 12 000:ta opiskelijaa, joista suurin osa on ammatillisen koulutuksen piirissä. Opiskelijoiden joukkoliikennelippujen alennusten takia esitys heikentäisi joukkoliikenteen ulkopuolella asuvien opiskelijoiden taloudellista asemaa. Maaseudulla koulutuksen saatavuus ja tarjonta ovat jo entuudestaan kaupunkiseutuja heikompia. Puuttuvat tai heikot joukkoliikenneyhteydet pakottavat haja-asutusalueiden opiskelijat järjestämään koulukyydityksen itse, eli käyttämään koulumatkoilla pääsääntöisesti omaa autoaan.

Koulumatkatuen poistaminen on Orpon ja Purran hallituksen uusin heikennys, joka kohdistuu aikuisiin alanvaihtajiin. Alanvaihtomahdollisuuksia ovat jo ennestään heikentäneet hallituksen viime vuonna tekemät päätökset aikuiskoulutustuen, ammattitutkintostipendin ja vuorotteluvapaan lakkauttamisesta. Hallituksen leikkaus koulumatkatukiin kohdistuu erityisesti ammatillisen koulutuksen opiskelijoihin. Ammatillinen koulutus on käytännönläheistä, ja siihen sisältyy pakollista läsnäolo-opetusta, mikä edellyttää matkustamista opilaitokseen. Hallitus kohdistaa ammatilliseen koulutukseen myös erittäin mittavat 120 miljoonan euron sopeutustoimet, jotka hallituksen mukaan on tarkoitus kohdistaa juu-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 122/2024 vp

ri samoihin oppivelvollisuuden ulkopuolisiin aikuisiin opiskelijoihin ja rajata nuorten oppivelvollisuuden piirissä olevien opiskelijoiden opetus säästöjen ulkopuolelle.

Arvoisa rouva puhemies! Ammatillisen koulutuksen leikkaukset tulevat harventamaan oppilaitosverkkoa ja koulutusaloja sekä pidentämään välimatkoja ja heikentämään koulutuksen saavutettavuutta. On huomioitava, etteivät kaikki koulumatkatuen piiristä poistuvat pysty muuttamaan lähemmäs opiskelupaikkakuntaa.

Hallituksen päätökset koulumatkatuen ja aikuiskoulutustuen poistosta sekä ammatillisen koulutuksen leikkauksista koskevat samoja opiskelijoita, jotka ovat kouluttautumassa uudelle alalle esimerkiksi pitkän ansiotyöstä poissaolon jälkeen tai terveydellisten syiden vuoksi, tai ovat hakemassa uralleen uutta nousua tai lisää motivaatiota työn tekemiseen sekä haluavat huolehtia osaamisensa kehittämisestä työelämän muuttuessa.

Orpon hallitus on samaan aikaan toteuttamassa kuntien valtionosuuksien leikkaukset, indeksijäädytykset, opiskelijoiden siirtämisen yleiseltä asumistueltä opiskelijoiden asumislisän piiriin ja valmistelemassa opintotuen kokonaisuudistusta sekä muita opiskelijoiden toimeentuloon vaikuttavia muutoksia. Näitä kaikkia toimenpiteitä tulee arvioida kokonaisuutena ja selvittää niiden yhteisvaikutukset aikuisten mahdollisuuksiin opiskella.

Arvoisa rouva puhemies! Kouluttautumisen, jatkuvan oppimisen ja alanvaihtamismahdollisuuksien heikentäminen syö inhimillistä pääomaa, joka on kilpailuvalttimme ja talouskasvumme sekä hyvinvointivaltiomme ylläpidon edellytys. Ellemme pidä huolta osaamispääomastamme, inhimillinen pääomamme kääntyy laskuun Suomen Pankin mukaan jo 2040-luvulla.

Arvoisa rouva puhemies! Edellä olevan perusteella ehdotamme, että lakiehdotus hylätään ja että hyväksytään yksi lausuma.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Mattila poissa. — Edustaja Kallio, olkaa hyvä.

16.53 Vesa Kallio kesk: Arvoisa rouva puhemies! Kannatan edustaja Siposen tekemiä esityksiä.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Strandman.

16.53 Jaana Strandman ps: Arvoisa rouva puhemies! Koulumatkatukioikeus rajataan koskemaan maksuttomaan koulutukseen oikeutettuja opiskelijoita. Tämän muutoksen arvioitu nettosäästö olisi julkisen talouden suunnitelman mukaisesti kahdeksan miljoonaa euroa.

On erittäin tärkeää muistaa, että esitetty koulumatkatukioikeusmuutos ei koske maksuttomassa koulutuksessa oppivelvollisuutta suorittavia opiskelijoita. Heillä oikeus koulumatkatukeen ylettyy jatkossakin 20 ikävuoteen saakka. Tällä hallituksen esityksellä turvataan koulumatkatuen oikeus niille opiskelijoille, jotka sitä eniten tarvitsevat.

Arvoisa rouva puhemies! Tällä muutoksella on positiivisia vaikutuksia myös Kansaneläkelaitokseen, jonka kanssa valmistelussa on tehty yhteistyötä. Kela asiantuntijalausunnossaan toi esille, että esitetty muutos helpottaa ja nopeuttaa koulumatkatuen toimeenpanoa Kelassa sekä selkeyttää koulumatkatuen myöntämisen ehtoja.

Mutta mitäpä tästä kaikesta ajattelee oppositio? No, tietenkin vähättelee kaikkia hallituksen säästötoimia ja pitää jokaista yksittäistä toimea pienenä. Mutta hyvät opposition

Pöytäkirjan asiakohta PTK 122/2024 vp

edustajat, tässä taloudellisessa tilanteessa tarvitaan vastuunkantoa ihan jokaiselta. On myös hyvä muistaa, miksi erilaisia säästötoimia joudutaan tekemään. Tämä hallitus ei le-
veile takki auki ja totea jokaiselle vastaantulijalle, että rahaa on. Nyt maksetaan hintaa ai-
emmasta rahan tuhlauksesta. Se on ikävää, mutta Suomen talous on pelastettava myös tu-
leville sukupolville.

Keskustelu päättyi ja asian käsittely keskeytettiin.